

Андрій Гречило

СИМВОЛИ СЕЛИЩА ІВАНО-ФРАНКОВЕ

Мал. 1

Мал. 2

Івано-Франкове – селище міського типу Яворівського району Львівської області, яке до 1945 р. називалося Яновом.

Писар Львівської землі Ян Свошовський 1611 р. дістав від короля Сигізмунда III привілей на заснування містечка на ґрунтах королівського села Залісся¹. Нове поселення отримало низку пільг, самоврядування на магдебурзькому праві та було назване на честь засновника Яновом. Через часті війни, постої польського війська та турецько-татарські напади містечко зазнало значних руйнувань. Його піднесення почалося в кінці XVII ст. Янову підтвердили попередні привілеї, дозволили заснувати шевський цех. З переходом Галичини під владу Австрії нова влада також підтвердила привілеї містечка, а 1793 р. цісар Франц II надав йому новий привілей на три річні ярмарки².

Найдавніші символи Янова були виявлені на документі за 1710 р., на якому була відбита печатка містечка³. На ній зображено у щиті міфологічного грифона, який спинається на задні лапи (мал. 1). Цією ж печаткою скріпляли документи й до початку XIX ст. Очевидно, що печатка ще походить із XVII ст., а на ній зображений герб засновника містечка. Свошовського у різних джерелах

приписували то до герба Абданк⁴, то до герба Гриф, але використання символу грифона на печатці заснованого ним Янова якраз підтверджує його належність саме до герба Гриф, у якому був зображений срібний грифон у червоному полі. Але на початку XIX ст. символ містечка змінився: воно почало використовувати зображення архангела Михаїла. На новій печатці було викарбувано дату 1816 р., а по колу йшов напис: SIGILLUM OPPIDI IANOW (печатка містечка Янів) (мал. 2)⁵. Колористику цього знаку в кінці

XIX ст. подавали так: у білому (срібному) полі Архангел Михаїл у латах тримає в лівій червоний щит із золотим хрестом, а в правій – пальмову гілку та ланцюг, на якому прип'ято диявола⁶.

Протягом радянського періоду селище власних символів не використовувало. Лише 7 листопада 1995 р. виконком селищної ради звернувся до Українського геральдичного товариства з проханням підготувати проєкт герба Івано-Франкового. Після проведених архівних пошуків і досліджень на розгляд селищної ради було 30 листопада надіслано два варіанти символів містечка (автор проєктів – А. Гречило), які базувалися на двох давніших гербах. У першому варіанті грифона подано на зеленому полі для відображення первісної назви Залісся і як видозміну особового герба.

Герб (варіант 1): у зеленому полі спинається срібний грифон зі золотими пазурами та дзьобом і червоним язиком.

Прапор (варіант 1): квадратне полотнище, розділене на чотири рівновеликі квадратні поля – верхнє від древка та нижнє з вільного краю зелені, а два інші – білі, у верхньому від древка полі зображена біла голова грифона з жовтим дзьобом та червоним язиком.

Герб (варіант 2): у срібному полі Архангел Михаїл із золотими крилами та німбом навколо голови, у синіх обладунках, лівою рукою спирається на овальний червоний щит із золотим хрестом, а у правій тримає зелену пальмову гілку та

¹ Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich. – Warszawa, 1882. – Т. III. – С. 424; Baliński M., Lipiński T. Starożytna Polska pod względem historycznym, geograficznym i statystycznym / wyd. drugie. – Warszawa, 1885. – Т. II. – С. 712.

² Центральний державний історичний архів України, м. Львів (далі – ЦДІАЛ). – Ф. 146. – Оп. 88. – Спр. 273. – Арк. 66, 67.

³ Там само. – Ф. 52. – Оп. 2. – Спр. 501. – С. 191.

⁴ Niesiecki K. Herbarz polski. – Lipsk, 1841. – Т. VIII. – С. 588–589.

⁵ ЦДІАЛ. – Ф. 146. – Оп. 4. – Спр. 4430. – Арк. 19.

⁶ Słownik geograficzny... – Т. III. – С. 425; Baliński M., Lipiński T. Starożytna Polska... – Т. II. – С. 713.

Мал. 3

Мал. 4

чорний ланцюг, на якому припнятий чорний диявол, котрий лежить під ногами Архангела (мал. 3).

Прапор (варіант 2): квадратне полотнище, розділене на чотири рівновеликі квадратні поля – верхнє від древка та нижнє з вільного краю червоні з жовтим хрестом (ширини сторін хреста становлять 1/10 сторони прапора), а два інші – білі.

Цікаво, що при розгляді цих проєктів голоси в селищній раді розділилися майже порівну між обидвома варіантами і рішення про затвердження символів прийняте не було. Зрештою, після тривалих консультацій і обговорень селищна рада повернулася до цього питання аж через 5 років, а 27 лютого 2001 р. XVII сесія третього скликання прийняла рішення «Про затвердження символіки смт Івано-Франкове», затвердивши другий варіант герба з Архангелом Михаїлом, а селищну хоругву (прапор) було вирішено спростити, подавши на синьому полотнищі зображення герба (мал. 4).

Архангел Михаїл є керівником небесного воїнства й особливо поширений в українській символіці. На символах селища він зберіг оригінальну історичну іконографію і виступає як покровитель Івано-Франкового. ■

Роман Могитич

ОСОБЛИВОСТІ УРБАНІСТИЧНОГО СЕРЕДОВИЩА ЛЬВОВА XVI – сер. XVIII ст.

(Закінчення. Поч. у № 3 (27), 2021)

Позаду головного будинку розташовувалась приблизно половина ділянки, де знаходилось подвір'я та ряд будівель, необхідних для повсякденного життя.

Як правило, у кожній кам'яниці був ще тильний будинок: (postico domo, індермах, офіцина) що мав один конструктивний проліт і вікна, звернені у подвір'я. Часто такі будинки не мали власних сходів на поверхи, а були сполучені галереями з головним будинком. Внизу, при землі, приміщення могли бути виробничими, на поверхах переважали житлові приміщення.

На доволі тісному подвір'ї між головним і тильним будинками розташовувались такі приміщення, як-то: туалет-виходок над клоачною ямою, кадовб для води, сполучений з водогоном. Повноцінною вважалась парцеля, на якій стояв бровар, часто зустрічаємо на подвір'ях ремісничі ковадла, печі, господарські споруди: стайні, хліви, комори, окремо стоячі лазнички. На подвір'ях тримали у стайнях коней і навіть свиней¹.

Будинок на вул. Краківській, 5, що включив дві «восьмушкові» й дві «чверткові» кам'яниці XVI – XVII ст.

¹ Мешканці кам'яниці Клісовської, що мали дозвіл на пробити вікно у подвір'я кам'яниці Пекарської, подали скаргу, що під самим їхнім вікном цехмаїстр пекарів